

היערכות לשמירה על החיים בשנת תשע"ז החממה להנסקת העבודה

לרכזות ורכזי ההתנסויות שלום,

מידי שנה מושקעים מאמצים רבים בתחום השמירה על החיים בחממה. בכל תחילת שנה ההתנסויות מתבקשות לעדכן את תיק הבטיחות, לקיים תדריכים מסודרים לחברי ההתנסויות ולעדכן את הסימולטור של ההתנסות. כבר 4 שנים, מידי חודש מאי, אנו מקיימים יום רכזים מיוחד בנושא שמירת החיים לקראת הקיץ. בקיצי האחרונים, קיימנו את "עורף החממה" שהיה פעיל הן בחירום (במהלך מבצע צוק איתן) והן בשגרה, וריכז את כל הפעילויות במסגרת החממה. בקיץ האחרון, הסתמנה אף עליית מדרגה בתרבות התחקירים, שהתפתחה בעקבות אירועי בטיחות שונים.

מראשיתה, היוותה החממה מסגרת בה דרו בכפיפה אחת אופני פעילות רבים ומגוונים. ניכר שעם הזמן, עם גדילת מספר ההתנסויות ובהתאמה, גדילה במספר המתנסים, פעולת השמירה על החיים הולכת ומתקמת כאתגר מרכזי ביותר בחממה.

לרכזת ההתנסות "אורבות" סכנות שונות. על הרכזת החדשה ללמוד ולצבור ניסיון בסוגיות שונות, שלא דומות בהכרח לתפקידים תנועתיים קודמים - שמירה על חוזים, תחקיר לפני ואחרי של קבוצת השווים, למידת הסכנות והנהלים של אופן פעילות ייחודי, והיכרות עם עולם המשפט שלעיתים חורג מחוזר מנכ"ל משרד החינוך. על הרכזת הותיקה, להתמודד עם "הקיבעון המחשבתי" הקיים בקרבה ובקרבת חברה. על תחושת הביטחון המטעה, שהיא פועל יוצא של תקופה ארוכה של פעילות. עליה ללמוד ליזום, להקדים את הסכנות שעלולות להתפתח. עליה להיות יצירתית, ולהקפיד בלמידה והתנסות של סוגית שמירת החיים.

ניכר, שנדרשת "קפיצת מדרגה", בתפיסת האחריות של כל התנסות את אתגריה וסכנותיה הספציפיים. אנו חוששים, שתיקי הבטיחות, הכלים שבידינו והניסיון שנצבר - עלולים להיות בעוכרינו, ולמעשה לנוון את הדריכות, ולהכהות את חושינו.

על החממה, בדומה לשאר המעגלים בדרור ישראל, לפתח את דרכה המיוחדת לקיים את הפעילות עם אפס תקלות ותאונות. על כל התנסות בחממה, לפתח קוד, תרבות - שמצד אחד תהיה ברוחנה, קרי, דיאלוגית, בלתי פורמאלית וחינוכית. ושמהצד השני, לא תיפול במידת האיכות, מתרבות שמירת החיים הקיימת בארגונים פורמאליים והיררכיים.

אנו מעוניינים לצאת מתוך נקודת ההנחה, שהתאונה הבאה, הפגיעה החמורה הבאה והתביעה הבאה יקרו השנה. שהן למעשה "כבר בדרך". להיות רכזת אחראית, מבחינתנו, זה אומר:
א. לעשות ככל הניתן, באופן מחזורי, על מנת למנוע ולצמצם מצב זה.
ב. להיות ערוכים ככל הניתן על מנת להתמודד עם מצבים אלו בבוא היום.

הנסקת העבודה, משמע שהאדם, על כשריו, חושי וזיקותיו יהיו מרכז הפעילות. לא הכסף, לא תכלית אחרת. זה אומר שהמדריכה, המתכנתת, החובשת, המאמנת, ה-Sounder - והמעצבת, ובמקביל אליהן, החניכה בחוג הצילום, בחוג המוזיקלי, בקבוצת הכדורגל, המתארכת בבית הקפה כיו"ב - שהן הן יהיו מרכז התהליך. שלא ייחסכו מאמצים ומשאבים על מנת שנוכל לדאוג לביטחונן. כמו כן, מוטל עלינו להגן על התנועה על איבריה השונים, ולמנוע את חשיפתם לפגיעות שונות.

בתקופה הקרובה נבקש לחדש את הטיפול בסוגיה דחופה וחשובה זו. יהיה עליכן, רכזות ורכזי ההתנסות, להכריע בסוגיה זו. הכרעה זו תבוא לידי ביטוי, בתיקי בטיחות, בתרבות של משובים ותחקירים, בשלטי בטיחות, בתיק מע"רים, במחשבות על מקרים ותגובות, בקריאת נהלים, בנטייה לוודא שוב ושוב. הכרעה זו תבוא לידי ביטוי, בלמידה מההתנסות שלכן ולמידה מההתנסויות אחרות. בלמידה מפעילות תנועתית, ומפעילות מקבילה בחברה הישראלית.

**מצפה לשותפות זו עמכם,
איתי זדביל
רכז שמירת החיים בחממה**

שמירת החיים בחממה להנסקת העבודה – נהלים כלליים

מטרת על: הצבת ערך החיים כערך עליון בפעילות החממה להנסקת העבודה.

מטרות משנה:

- א. שמירה על חיי החברות והחברים המתנסים במסגרת החממה, על חיי המשתתפים בפעילות ועל איברי התנועה.
- ב. יצירת תרבות של הנסקת עבודה בטוחה, אחראית ולומדת, אשר תאפשר את גדילתה והתרחבות של ההתנסות מחד גיסא, ואת התפתחות הכשרים והחושנים של המתנסים מאידך גיסא.
- ג. הטמעת ערך שמירת החיים כערך עליון, הבא לידי ביטוי בכל אורחות חיייה של חברת התנועה. רכזי ההתנסויות בחממה יתמקמו כגרעין קשה לשמירת החיים בחממה בפרט ובתנועה בכלל.

נהלים כלליים:

- כלל ההתנסויות יפעלו על פי החוק במדינת ישראל ועל פי התקנות הרלוונטיות ההולמות את אופני פעולתם.
- התנסויות המפעילות פעוטות, ילדים ובני נוער יפעלו על פי חוזר מנכ"ל משרד החינוך.
- כלל ההתנסויות יפעלו לפי נהלי הגוף המשפטי (עמותת יסודות, חברת רבידים וכו').
- הפעילויות יתקיימו אך ורק עם חוזים תקינים שאושרו על ידי הגוף המשפטי, ואשר נחתמו על ידי הגורם המזמין.
- כלל הפעילויות ארוכות הטווח ו/או פעילויות שהן באחריותנו הבלעדית יתקיימו איסוף מרוכז של אישורי הורים לפעילות. אישורי הורים הם תנאי לקיום הפעילויות הללו.
- לכל התנסות ימונה רכז/ת בטיחות. בהתנסויות עם **למעלה מ- 10 מתנסים, יוגדר רכז הבטיחות בנפרד לרכז/ת ההתנסות.**
- לרכז/ת הבטיחות תכתב הגדרת תפקיד - **רצ"ב מסמך נפרד.**
- לכל התנסות יהיה תיק בטיחות הכולל בין היתר: ניהול סיכונים מעודכן, נהלי התנהגות, תדריכים, סיווג הפעילויות הקיימות במסגרת ההתנסות, פרוטוקולים להתנהלות במקרי חירום, הגדרות תפקיד וכו'. תיק הבטיחות יפרט באופן ברור את שלבי הפעילות:
 - א. לפני הפעילות
 - ב. בזמן הפעילות
 - ג. אחרי הפעילות
 - ד. סדר פעולות בעת אירוע חירום
- בכל התנסות יוגדרו הוראות בטיחות למתנסים ולמשתתפים בפעילות.
- בכל התנסות יוגדרו בעלי תפקידים אשר יוכשרו לתפקידם. כמו כן, בכל אירוע / פעילות יוגדר רכז הפעילות בשטח, ובעלי תפקיד בפועל.
- בכל התנסות יוגדרו מהן הפעילויות "האדומות", קרי, פעילויות עם חשש מרכזי לתאונה / פגיעה. כל רכז בטיחות יגדיר את אופן ההיערכות לפעילויות הנ"ל.

- לכל פעילות, קטנה או גדולה יוגדר עורף פעילות. בפעילויות שוטפות באחריות רכז ההתנסות להגדיר עורף לכל פעילות. בפעילויות אדומות / בתקופת הקיץ וכיו"ב יוגדר עורף לפעילות במסגרת תחקיר רמה ממונה. לא תתקיים פעילות ללא עורף מוגדר וזמין.
- בכל פעילות יוגדרו בכתב גבולות וקווים אדומים. חציית קווים אלו משמע הפסקת הפעילות לאלתר. על כלל משתתפי ההתנסות להכיר את המסמך ועליו להיות חלק מהתדריך המקדים.
- בסמכות רכזת ההתנסות ורכז הבטיחות בהתנסות להפסיק את פעילותו של ממלא תפקיד בהתנסות שכשל במילוי תפקידו ובאחריות שהופקדה בידי. הפסקת הפעילות תלווה בתחקיר והסכמה עם מרכז החממה.
- כל אירוע חירום ידווח בביפר 33010, וידווח טלפונית לרכזי ההתנסות ולרכז הבטיחות בחממה.
- חברי ההתנסות ינהגו בכלי רכב תנועתיים שעומדים בהנחיות התנועה, הן הנהגים והן הרכבים. לא תתבצע נסיעת לילה ללא אישור ותדריך רכז ההתנסות. במידה ואושרה הנסיעה היא תתקיים בליווי נוסע נוסף מלבד הנהג.
- לכל פעילות יקבע תחקיר מקדים. כל רכז בטיחות יגדיר עם רכז הבטיחות בחממה את אופי התחקיר המקדים ואת הפרמטרים לכל תחקיר מקדים בהתנסות (לדוגמא: פעילות מעל 100 משתתפים, פעילות מעבר לקו הירוק, פרויקט המורכב ממספר התנסויות, "פעילויות אדומות 1" וכו').
- לכל פעילות יתקיים תחקיר מסכם (אחרי פעילות). התחקיר יהיה בהלימה לסיווג התחקיר המקדים. התחקיר ייכתב ויופץ לרכז ההתנסות אשר ירכז את מסקנות התחקירים. באחריות כל רכז בטיחות לנסח עם רכז הבטיחות בחממה את מבנה התחקירים המסכמים בהתנסות.
- במקרה של אירועי "נפגע" ו"כמעט נפגע" התחקיר יתבצע על ידי רמה ממונה. לעולם לא יתחקר האחראי למחדל את עצמו - רצ"ב מסמך נפרד.
- בכל התנסות יתקיימו בקרות ובדיקות בזמן אמת לאורך שנת הפעילות. רכז הבטיחות יקיים את בקרות בדגש על מתנסים חדשים, ומקומות ארוכי טווח. באחריות רכז הבטיחות למשב את המתנסים ולפרסם את מסקנות הבקרה לכלל ההתנסות ולמרכז החממה.
- בכל התנסות יוגדרו דרישות הרפואה בהתאם לחוזר מנכ"ל משרד החינוך ובהתאם למידת הסיכון הכרוך בפעילות. כמו כן, החברים המתנסים בפעילויות עם חשש לפציעה, יוכשרו כמגישי עזרה ראשונה ובכללל ההתנסויות יימצאו תיקי מע"רים בהתאם לרמת הסיכון.
- כל פעילות בחממה תתקיים עם מכשיר סלולרי טעון. ברכבי החממה יוצבו מטענים. באירועים מורכבים יבחן השימוש באמצעי קשר - לפי מסקנות התחקיר המקדים.
- אחת לחצי שנה תתקיים למידה בתחומי שמירת החיים לכלל רכזי ההתנסויות ורכזי הבטיחות.
- בכל התנסות ייבדק נושא הביטוח ויהווה תנאי לקיום ההתנסות. בדיקת ביטוח תתקיים:
 - א. בתהליך הקמת התנסות.
 - ב. בעת הקמת פעילות חדשה במסגרת ההתנסות.
 - ג. אחת לשנה.

הגדרת תפקיד רכז בטיחות בהתנסות בחממה

- רכז הבטיחות יהיה בקיא בחוק, חוזרי מנכ"ל (במידה וישנם), הנהלים הפנים תנועתיים וכו'. יתעדכן מגופי ידע חיצוניים (עיתונות, מאמרים, חומרים בנושא בטיחות וגהות) ויכשיר וינגיש את רכזי ההתנסות בפרט ואת חברי ההתנסות בכלל להתמצאות בנושא הבטיחות בתחומם מעבר לידע הצבור.
- על כל אחראי בטיחות לקיים ניהול סיכונים במסגרת ההתנסות שבאחריותו. על כל רכז לנתח את הפעילויות והפרקטיקות השונות של ההתנסות, ולאפיין סכנות בטיחותיות ונקודות תורפה ביכולת לנהל ולשלוט בפעילות. ניהול סיכונים יתקיים:
 - א. עם הקמת ההתנסות.
 - ב. אחת לחודש - תוך כדי התייחסות למסקנות מהחודש שעבר.
 - ג. עם כל הקמת פעילות חדשה.
- באחריות רכז הבטיחות בהתנסות לסווג את הפעילות בהתנסות לפי רמת סיכון ולקבוע נהלים ההולמים כל רמה. הדבר צריך לבוא לידי ביטוי ברמה הממונה של התחקיר המקדים, במספר המתנסים המינימלי לפעילות ובאופן ההיערכות המקדמי לפעילות.
- באחריות רכז הבטיחות לנסח מבנה לתחקיר לפני אירוע בהתאם לסוג הפעילות. על רכז הבטיחות לאשר את נוסח התחקיר מול רכז הבטיחות בחממה. באחריות רכז הבטיחות לוודא את התקיימותם של תחקירים אלו לפני כל פעילות.
- רכז הבטיחות בהתנסות יהיה בקשר שוטף עם רכז הבטיחות בחממה. רכז הבטיחות יכיר את הגורמים הרלוונטיים במרחב חיים ובגמי"ש.
- באחריות רכז הבטיחות בהתנסות, להכיר את גבולות הביטוח של ההתנסות שבאחריותו, וידע להבדיל בין פעילות "מכוסה" ביטוחית לפעילות שאינה מכוסה. התהליך יתקיים במשותף עם רכז הבטיחות בחממה ועם הגורם הרלוונטי מהגוף המשפטי.
- אחראי על קיומם של תדריכים מסודרים וכתובים למתנסים, ולמשתתפים בפעילות. באחריותו לעדכן את התדריכים כך שיכילו מסקנות מתחקירים קודמים.
- אחראי לבדיקת תקינות ובטיחות הציוד בו משתמשים חברי ההתנסות.
- אחראי לקיים תחקירים ולתעדם בכתב, אחרי אירועי "נפגע" ו"כמעט נפגע". לרכז ולנתח את הנתונים, לעדכן את רכזי ההתנסות וכלל חברי ההתנסות. לעדכן בשוטף את רכז הבטיחות בחממה.

פרמטרים לקיום תחקיר אחרי אירועי "נפגע" ו/או "כמעט ונפגע"

הגדרות:

- א. התחקירים נועדו כדי להגשים את מטרת העל: הצבת ערך החיים כערך עליון בפעילות החממה להנסקת העבודה. מטרת התחקירים היא למידה, הסקת מסקנות והפצת המידע החדש - יש לעודד תרבות של חשיפה וכנות, ולהימנע תרבות של הסתרה. תחקיר אירוע "נפגע" ו/או "כמעט ונפגע" יתבצע תמיד על ידי רמה ממונה.
- קרי, רכז ההתנסות יתחקר את חברי ההתנסות. אירוע בו היה מעורב רכז ההתנסות יתחקר על ידי אחראי הבטיחות במרכז החממה. אירוע פגיעה חמור ו/או אירועים שהיו מעורבים בהם חברי מרכז החממה, יתחקרו על ידי מרחב חיים.
- ב. יש להתייחס לאירועי "כמעט ונפגע" באותה חומרה כפי שיש להתייחס לאירועי "נפגע".
- ג. תחקירים בתחום הרכבים יתבצעו על ידי קצין בטיחות ברכבים.
- ד. כלל התחקירים יוגשו על בסיס פורמט התחקיר של מרחב חיים.

מתי יתקיים תחקיר:

- כאשר חברה מתנסה / משתתף בפעילות "נפגע" ברמת טיפול רפואי / "כמעט נפגע".
- כאשר נוצר אירוע "מתגלגל". פגיעה שולית התפתחה לכדי נזק / מחדל חוזר.
- כאשר התקיימה תאונת דרכים.
- כאשר נחשפו מחדלים במסגרת בקרה פנימית / חיצונית.
- כאשר התקיימה הפרה של נהלים ו/או כאשר הייתה חריגה מהקווים והגבולות האדומים שהוגדרו לפעילות.
- כאשר הוגשה תלונה על עברה על החוק, לרבות תביעה משפטית על ידי גורם חיצוני.

הדרך הבטוחה לשמירה על החיים בעבודה נהלים כללים לשנת תשע"ז

העבודה המזדמנת, מזמנת לחברי התנועה חשיפה למגוון רחב של סכנות - הפעילות עצמה, סביבת הפעילות, הסכנות הבטיחותיות, היבטי הביטוח בכלל, הסכנה שיתבעו אותך במקרה של תקלה, אי תשלום / תשלום שלא כחוק, דרכי ההגעה והחזרה - לכל אלו ועוד, אנו נוטים ליחס פחות חשיבות כשמדובר בעבודה חיצונית - ההשלמה עם הניכור לפעילות, הצורך במשאבים, הנחות המוצא שהמעסיק יישא באחריות, הרגלים שליליים ועוד - כל אלו, מטשטשים את ההיבטים הללו וחושפים את עצמנו, את חברינו ואת חניכינו לפעילות שעלולה להיות לא אחראית בשמירה על חייהם.

המטרה: השמירה על החיים של החבר המתנסה תעמוד לנגד עיניו ותהיה קודמת לכל היבט בעבודה.

1. בכל שכבה/איבר המתנסה בעבודה חיצונית, יוגדר אחראי תחום שמירה על החיים בעבודות.
2. לכל פעילות יוגדר אחראי, אשר באחריותו להעריך את הסיכונים, לתדרך את המשתתפים, להכיר את מרכיבי ההתנסות (ע"פ הנושאים לבדיקה בדף השאלות) ולתת מענה בחירום - קבלת החלטות. אחראי זה, יתוחקר ויתודרך על ידי אחראי העבודות השכבתי.
3. בעבודה קבועה - יוגדר אחראי (אחד החברים המתנסים), אשר יתודרך ויתוחקר על ידי אחראי העבודות השכבתי, ויהא אמון על תדרוכם של החברים הנוספים, יהווה דופן רקמה, ויהא אמון על התקשורת עם המעסיק.
4. בעבודה רבת משתתפים - יוגדר אחראי כללי, ותתקיים הגדרת תפקידים ותחקיר ע"י מרכז החממה בתנועת הבוגרים.
5. לפני כל פעילות יתקיים סקר סיכונים בסביבת הפעילות ותיבחן התאמת הפעילות לגיל המודרך - על אף הגדרות התפקידים, מצופה מכל חבר וחברה לזכור שחיו וחיי חבריו קודמים לכל עבודה.
6. לפני כל פעילות יתקיים תדריך הן למפעילים והן למתנסים בפעילות - התדריך יזהיר ממפגעים, יגדיר את גבולות הפעילות, יקיים תיאום ציפיות ויבהיר מה הנהלים במקרה של חירום.
7. במקרה של אירוע בטיחותי - ידווח החבר המתנסה למעסיק על התקלה, יסייע במידה הסבירה ובמידה ובטחוננו האישי בסכנה - הוא יעזוב את המקום ויפעל כמפורט בסעיף 10.
8. כלל הפעילויות יעמדו בתנאי הביטוח והבטיחות. חבר התנועה ישמור על חייו ועל החוק, ולא יעבוד במקום שלא מקיים את התנאים הנדרשים לשם הגנתו.
9. זהירות בדרכים - יש להקפיד על כללי הנהיגה נכונה. באירועים מרוחקים יוגדר תפקידו של הנהג ויתאפשרו תנאים הולמים לנהיגה. באירועים עם הגעה עצמאית - תילקח אחריות על אופן ההגעה והחזרה של כלל החברים - כחלק מהגדרת תפקידו של אחראי האירוע.
10. כל פעילות צריכה להיות מתודרכת לגבי אופן התנהלות במקרי חירום - מענה ראשוני וקריאה לעזרה. במקרה של אירוע חירום ישלח ביפר 33010 וידווח לאחראי העבודות השכבתי ולאחראי הבטיחות במרכז החממה בתנועת הבוגרים, כנ"ל מקרי כמעט ונפגע.